

Minerale bemestingsproducten voor een betere waterkwaliteit in Vlaanderen : basisvoorwaarden voor een succesvolle implementatie

1. Inleiding

Naar aanleiding van de stagnerende waterkwaliteit in Vlaanderen ten overstaan van fosfor en stikstof onder MAP 5, werden er onder MAP 6 een deel nieuwe afspraken gemaakt om terug aan te knopen met een positieve trendlijn voor de beide parameters.

De sector wil in open dialoog meewerken met de Vlaamse overheid en andere betrokkenen aan bijkomende inspanningen maar vraagt wel om **proportionele** en **functionele** oplossingen en maatregelen.

In lijn met het regeerakkoord en de beleidsnota's vragen we om **geen gold plating** toe te passen, het beleid te baseren op **objectieve parameters** uitgaande van de realiteit in Vlaanderen en vooral in te zetten op **voorlichting en begeleiding** inzake geïntegreerd bodembeheer en oordeelkundige bemesting volgens het 4J principe.

De sector is bereid het **principe van de registerplicht** als hulp- en controlemiddel voor een verantwoord meststoffengebruik loyaal te steunen mits voldaan wordt aan een aantal voorwaarden nl. : **uitvoerbaarheid, correctheid van de data, sluitend controlesysteem en proportioneel t.o.v. het uiteindelijke doel nl. een verbetering van de waterkwaliteit.**

De bevoegde overheden kunnen trouwens nu al ter plekke controles uitvoeren bij de Vlaamse handelaars die rechtstreeks aan de boer leveren.

De sector heeft echter vastgesteld dat de huidige intenties van de mestbank inzake de uitvoering van de digitale registerplicht **disproportioneel** is en **incoherenties** inhoudt zodat het uiteindelijke doel nl. het correct in beeld brengen van de kunstmeststromen (en de verbetering van de waterkwaliteit) niet zal bereikt worden.

2. Bezwaren van de sector

2.1. productdefinities-toepassingsdomein

De sector stelt vast dat de definitie van ‘meststoffen’, ‘bemestingsproducten’ .. in de relevante Europese en Belgische wetgeving nl. EG-verordeningen 2003/2003 en 2019/1009 en het KB van 28 januari 2013 (incl. ontheffingen) sterk afwijkt van deze van de VLM.

In het kader van de circulaire economie zal het pakket aan nutriënt-houdende producten die onder de nieuwe bemestingsproducten-verordening (VO 2019/1009) vallen de komende jaren nog sterk toenemen. De huidige mestwetgeving van het Vlaamse Gewest is daar juridisch niet op voorzien. Integendeel, de recente aanpassing aan het Mestdecreet wijkt daar nog verder van af.

Door het ontbreken van duidelijke productdefinities (specificaties, productlijsten, ...) is er ruimte voor interpretatie en zal er verwarring en rechtsonzekerheid zijn of een product al dan niet valt onder de registratieplicht.

Hierdoor zullen gegevens incorrect en/of onvolledig zijn.

2.2. Europees karakter van kunstmeststromen

De handel in kunstmest is Europees gereguleerd. Een essentieel element van dit wetgevend kader is het **vrij verkeer van bemestingsproducten** zowel binnen de EU als nationaal (België).

Bovendien is deze handelsactiviteit zeer complex en gekenmerkt door een sterk internationaal karakter.

Vlaanderen is dank zij haar havens (o.m. Gent en Antwerpen), waterwegen, en wegeninfrastructuur een zeer belangrijke Europese draaischijf voor kunstmest. Het jaarlijks volume verhandelde “kunstmest” in de Vlaamse havens samen met het geproduceerd volume in Vlaanderen en de onmiddellijke omgeving (hoofdzakelijk Wallonië en Nederland) bedraagt ongeveer 12 miljoen ton.

Slechts een kleine fractie hiervan komt terecht op Vlaamse percelen.

Het voorgestelde registratiesysteem is dus disproportioneel t.o.v. de doelstelling nl. het correct in beeld brengen van de op Vlaamse bodems toegepaste hoeveelheid kunstmest.

2.3. Niet sluitend karakter en discriminerend voor de Vlaamse handel

De niet-Vlaamse distributeurs zijn onvoldoende bekend door de VLM. Bovendien zijn er aanwijzingen dat de controlebevoegdheid van de Vlaamse overheid buiten Vlaanderen juridisch kan betwist worden en/of in de praktijk onmogelijk is.

Bovendien is er momenteel **geen Europese reglementering** m.b.t. het registreren van kunstmeststromen (dit in tegenstelling tot bv. dierlijke bijproducten en afvalstromen waar er wel een sluitend Europees kader is).

De sector vreest dat in de praktijk niet-Vlaamse toeleveranciers zullen ontsnappen aan de registratieplicht en controles, met als gevolg een ongelijk speelveld **ten nadele van de Vlaamse KMO's actief in de handel en de toelevering van landbouwproducten o.m. kunstmest. Het nadelig effect hiervan wordt geraamd op minstens 20%**. Er is dus sprake van een **markt-uitsluitend effect**.

De sector is ook van oordeel dat het niet altijd duidelijk is wie uiteindelijk registerplichtig is.

Hierdoor is het risico op **onvolledige** en **onjuiste** registraties te groot.

2.4. Disproportionaliteit en inefficiëntie

De sector is van oordeel dat de voorgestelde uitvoering van de registerplicht **disproportioneel is en niet efficiënt** t.o.v de uiteindelijke doelstelling nl. de verdere verbetering van de waterkwaliteit in Vlaanderen.

Uit bovenstaande blijkt reeds dat **de geregistreerde data onvoldoende sluitend en correct zullen zijn** en kunnen aanleiding geven tot verkeerde conclusies en/of acties (en sancties) m.b.t. de effectief toegepaste hoeveelheden kunstmest op Vlaamse landbouwpercelen.

De zeer zware extra **administratieve last** die het houden van tweedaagse registers met zich meebrengt staat in wanverhouding tot het beoogde doel en is bovendien in de praktijk onuitvoerbaar (werkorganisatie, noodzakelijke investeringen in IT systemen, ..). De handel in land- en tuinbouwproducten is immers relatief kleinschalig en het gaat meestal om familiale KMO's met een minimale personeelsbezetting.

Kunstmest is in tegenstelling tot "dierlijke mest" en vele "andere meststoffen" een volwaardig **'handelsgoed'** waarvan alle bewegingen verplicht geadmistreerd worden, onderhevig zijn aan o.m. fiscale controles en dus via de bestaande boekhoudgegevens door de VLM reeds controleerbaar zijn.

Bovendien is er **steeds minder een 1 op 1 relatie tussen de door de handelaar geleverde meststoffen en de door de gebruiker toegepaste hoeveelheid**. Alleen al door deze verschuiving in de tijd is een 'realtime' registratie inefficiënt en disproportioneel.

3. Op weg naar een betere waterkwaliteit binnen MAP 6 – visie en voorstel van de sector

De sector heeft reeds meermaals overlegd met VLM en voorstellen geformuleerd om de uitvoerbaarheid en de efficiëntie van de registers bij te sturen en te verbeteren.

3.1 uitvoering en handhaving van de registers

De sector is akkoord met het principe van de registers voor “kunstmest” en is bereid de overheid gegevens aan te leveren.

De voorgestelde tweedaagse registraties zijn echter **onuitvoerbaar en disproportioneel**. Bovendien zijn er aanwijzingen voor ernstige conflicten met de Europese regelgeving (o.m. privacy en VO 2003/2003 - bv. de vrijwaringsclausule).

De sector stelt een **jaarlijkse al dan niet digitale registratie** voor van de globale gefactureerde hoeveelheden kunstmest (met eenheden N en P) en dit voor de **laatste schakel in de distributieketen** (leveringen aan gebruikers in Vlaanderen). Na evaluatie kan dan een **stappenplan** opgestart worden om de wijze van registreren verder bij te sturen, indien dit noodzakelijk zou zijn.

Deze gegevens samen met de bij de handelaar reeds bestaande administratieve gegevens en de registers van de gebruikers bieden voldoende informatie en controlemogelijkheden m.b.t. het gebruik van kunstmest.

De sector vraagt met aandrang een onderhandelde en door de diverse stakeholders gedragen uitvoering van de registers.

3.2. Sensibilisering. Uitwisseling van praktijkkennis, ervaringen en adviezen

De Vlaamse handel beschikt over het nodige netwerk, competenties en kennis om de uitvoering van de reglementering (o.m. correcte registers) mee te ondersteunen en dit in samenwerking met de Vlaamse overheid.

De sector ondersteunt reeds het **oordeelkundig gebruik van minerale en dierlijke meststoffen** i.f.v. van gewas, bodem (analyse), bemestingstechniek, weersomstandigheden, ... om ervoor te zorgen dat de opname van de nutriënten door het gewas zo efficiënt mogelijk kan gebeuren. Dit resulteert in een optimale opbrengst en kwaliteit met een minimale impact op de waterkwaliteit.

Hierbij kan bv. gedacht worden aan opleidingen, ontwikkeling van bemesting tools, onderzoeksprojecten, advisering, uitwisseling van kennis en ervaring ..

3.3 Belang van minerale meststoffen in kader van de waterkwaliteit

De sector **steunt de valorisatie en het gecontroleerd gebruik van dierlijke mest en afgeleiden in combinatie met minerale meststoffen en aangepaste bemestingstechnieken**.

Het mineralisatie proces eigen aan dierlijke mest kan echter sterk variëren naargelang de bodem- en weersomstandigheden en kan resulteren in hoge nitraatresidu's vooral bij periodes van groeistand waardoor het gewas geen of weinig nutriënten opneemt (bv. de recente droge en warme zomers).

Dit zijn externe factoren die land- en tuinbouwers niet in de hand hebben.

De samenstelling van kunstmest is perfect gekend (o.m. wettelijk verplichte waarborgen) en de toepassing ervan is flexibel, nauwkeurig en kan aangepast worden aan de groeiomstandigheden.

Technieken zoals fractionering, bijbemesting, rijenbemesting, plaatsspecifieke bemesting, fertigatie, bladvoeding, efficiëntieverhogende producten (ureaseremmers, biostimulanten, slow release ..) laten toe een optimale opbrengst en kwaliteit na te streven en dit via een maximale efficiëntie van nutriënten.

De sector is van oordeel dat een voldoende ruimte voor het gebruik van minerale meststoffen cruciaal is voor de leefbaarheid van de hoogwaardige Vlaamse land- en tuinbouw en de afgeleide sectoren (o.m. toelevering, veilingen, verwerking, voedingsindustrie, consumentenmarkt ...).

3.4. Gericht praktijkonderzoek - kennis en advisering N-bemesting

De minerale meststoffen sector (producent/handel) dringt aan dat de Vlaamse overheid (nog) meer inzet op **gericht praktijkonderzoek**. Vooral de stikstofbemesting in teelten zoals groenten en aardappelen moet verder worden onderzocht (demo's, meerjarige proeven en inventariseren van kennis uit het verleden). Proeven met diverse N-vormen en bemestingstechnieken moeten worden uitgebreid (cfr. 4J principe). Vlaanderen beschikt hiervoor over de nodige onderzoekscentra en competenties van hoog niveau.

De uiteindelijke doelstelling is betere teeltsystemen te ontwikkelen die een voor de landbouwer optimaal rendement garanderen (opbrengst x kwaliteit) met respect voor de waterkwaliteit. Een belangrijk aspect hierbij is de complementariteit en het vinden van de juiste balans bij het gebruik van organische mest / minerale meststoffen .